उत्तरं तृतीयशास्त्रदर्शनाद्विहिताः बहवःप्रधानाः क्रतवः तत्रकारिताः ॥ ४१ ॥ तानाह ज्योतिरित्यादि ॥ आयुरायुष्टोमः ॥ अतिरात्राविति द्विवचनात् अतिरात्रस्य द्विःप्रयोगः तथाअप्तोर्यामाविति ॥ महाक्रतुरितिजातावेकवचनं ॥ एतेमहाक्रतवइत्यर्थः ॥४२॥ प्राचीमिति ॥ ४३ ॥ विनिर्मिताः कल्पेषुविहिताः ॥ स्वयंभूविहिते प्रजापतिरश्वमेधमसृजतेतिश्रुतेः ॥ ४४ ॥ क्रतुमिति ॥ धरां चतुर्दिगवच्छिन्नां ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ भवानिति ॥ भागैकप्रयोजनत्वाद्भूमेः तथास्माकंनकिंचित्प्रयोजनं नापिचोरादिभ्यो

उक्थ्यंद्वितीयंसंख्यातमतिरात्रंतथोत्तरं ॥ कारितास्तत्रबहवोविहिताःशास्त्रदर्शनात् ॥ ४१ ॥ ज्योतिष्टोमायुषीचैवमतिरात्रौचनिर्मितौ ॥ अभिजिद्विश्वजिच्चैवमप्तोर्यामौमहाक्रतुः ॥ ४२ ॥ प्राचींहोत्रेददौराजादिशंस्वकुलवर्धनः ॥ अध्वर्यवेप्रतीचींतुब्रह्मणेदक्षिणांदिशम् ॥ ४३ ॥ उद्गात्रेतुतथोदीचींदक्षिणैषाविनिर्मिता ॥ अश्वमेधेमहायज्ञेस्वयंभूविहितेपुरा ॥ ४४ ॥ क्रतुंसमाप्यतुतदान्यायतःपुरुषर्षभः ॥ ऋत्विग्भ्योहिददौराजाधरांतांकुलवर्धनः ॥४५॥ एवंदत्वाप्रहृष्टोभूच्छ्रीमानिक्ष्वाकुनंदनः ॥ ऋत्विजस्त्वब्रुवंत्सर्वेराजानंगतकिल्बिषं ॥ ४६ ॥ भवानेवमहींकृत्स्नामेकोरक्षितुमर्हति ॥ नभूम्याकार्यमस्माकंनहिशक्ताःस्मपालने ॥ ४७ ॥ रताःस्वाध्यायकरणेवयंनित्यंहिभूमिप ॥ निष्क्रयंकिंचिदेवेहप्रयच्छतुभवानिति ॥ ४८ ॥ मणिरत्नंसुवर्णंवागावोयद्वासमुद्यतं ॥ तत्प्रयच्छनृपश्रेष्ठधरण्यानप्रयोजनं ॥ ४९ ॥ एवमुक्तोनरपतिर्ब्राह्मणैर्वेदपारगैः ॥ गवांशतसहस्राणिदशतेभ्योददौनृपः ॥ ५० ॥

रक्षणेवयंशक्ताः ॥ ४७ ॥ तत्रहेतुमाह ॥ रताइति ॥ स्वाध्यायोवेदाध्ययनं ॥ तेनदंडादावस्माकमधिकारोपिनेतिध्वनितं ॥ भूमिपेत्यनेन तवैवैषायोग्येति त्वमेवनिष्क्रयेण पुनरिमांगृहाणेतिसूचितं ॥ तदाह निष्क्रयमिति मूल्यमित्यर्थः ॥ ननुभुवोमूल्यंदातुमशक्यं अतःकिंचिदेवेति ॥ ४८ ॥ किंचित्पदार्थानाह मणिरत्नं अनर्घ्यरत्नं ॥ तस्यापिराजार्हत्वादाह सुवर्णमिति ॥ यद्वा समुद्यतं उपस्थितं यत्किंचिदेवभवच्छक्यमित्यर्थः ॥ ४९ ॥ शतसहस्राणि दशलक्षमितियावत् ॥ ५० ॥